

Китобхонаи миллии Тоҷикистон

Шӯъбаи ниғадории китоб

НАВРҶЗ МУБОРАК!

/Маслиҳатҳои методӣ барои китобдорон/

ДУШАНБЕ

2020

ББК92+91.9:83

Н-15

**Наврӯз муборак! Маслиҳатҳои методӣ барои китобдорон / Муратиб
ва муҳаррир Ҷ.Валиев. – Душанбе, 2020.- 30 с.**

©Китобхонаи миллии Тоҷикистон, 2020

Чашни Наврӯз барои миллати фархандӯсту тамаддунсоз ва хуршедпарвари мо дар ҳама даври замон муқаддас буд. Аҷдоди мо, ҳатто дар давраҳои мушқилтарини таърихӣ, ки аҷнабиён Наврӯзи Аҷамро мамнӯъ эълон карда буданд, онро чун иди зиндагисоз ва ҷавогӯи орзуву ормонҳои деринашон бо ҳар роҳу восита ҳифз менамуданд ва гиромӣ медоштанд¹.

Иди наврӯз яке аз чашнҳои бостони мардуми тоҷикӣ форс ба шумор меравад. Бо фарорасидани Наврӯзи Баҳор ҳама ҷо шукуфта ва сабзу хуррам мегардад. Баҳор ва Наврӯз оламафрӯзро аз замони кӯхан то имрӯз сухангӯёни бузург тараннум кардаанд. Ин чашн арзандаи ҳама тавсифу тараннумҳост. Маҳз дар айём ҳама ҷо гулрезу гулбез мегардад. Ин аст, ки дилгармии зиёдеро аз ҷониби ҳамагон нисбати чашн мебинем.

Китобдорони китобхонаҳои ҷумҳурии мо чашнро бо як ҷаҳон умеду орзуҳои истиқбол мегиранд. Онҳо ин чашнро тавассути баъзе ғазал, мушоираву байтбаракҳо, сӯҳбатҳои оиди таърихи Наврӯз қайд карда метавонанд. Шаби адабӣ, шаби назму-наво дар мавриди омодагии консертҳои идонаи хонаи фарҳангу клубҳои созмон додан беҳтар мебошад. Намоиши китобиро бо якҷоягии дигар муассисаҳои фарҳангӣ, ки онҳо дорои ҳар гунна сару либоси миллию асбобҳои мусиқиву рӯзгори хунармандони ҳалқиро дар бар мегиранд, ташкил кардан ба маврид аст.

Дар дастури мазкур ман лозим донистем, ки ҷорабиниҳои зеринро тавсия намоям: сӯҳбат оиди чашни ниёгон бо номи «Наврӯзи оламафрӯз муборак» ва муосири бо номи «Наврӯзи дилафрӯз, хуш омадӣ», маҷаллаи даҳонии «Наврӯз шуду лолаи хушранг баромад», намоиши китобӣ таҳти «Наврӯз-шиносномаи миллат».

«НАВРҶЗИ ОЛАМАФРҶЗ МУБОРАК!»

/Сӯҳбат роҷеъ ба таърихи Наврӯз/

Пеш аз омодаسازی сӯҳбат, муайян намоед, ки ибто киҳо ва дар кучо ораста мешавад. Адабиёти дар поён овардаро омӯзед. Яке аз сарчашмаҳои пуарарзиш «Наврӯзнома»-и Умар Ҳайём мебошад. Ё дар китоби худ дар бораи пайдоиши ин чашн навиштааст: «Сабаби но ниҳодани Наврӯз он будааст, ки чун бидонистан, ки Офтобро ду давр

¹ Эмомалӣ Раҳмон. Наврӯз-шиносномаи миллат [Матн]: Суханронихо дар чашнҳои наврӯзӣ.- Душанбе: Адиб,2015.- С.14.

бувад, яке он ки ҳар сесаду шасту панҷ рӯз як рубъ аз шабонарӯз ба авали дақиқаи ҳамал боз ояд ба ҳамон вақту рӯз, ки рафта буд, бад ин дақиқа натовонад омадан, чӣ ҳар сол аз муддате кам шавад. Ва чун Ҷамшед он рӯзро дарёфт, «Наврӯз» ном ниҳод ва ҷашн оин овард».

Баъд аз истилоҳи араб, аҷнабиён кӯшиш кардаанд, ки иди Наврӯзро аз байн бибаранд, аммо мардум ба фишору тазйиқ нигоҳ накарда, ҳар сол ин идро ҷашн мегирифтанд. Чун арабҳо дидаанд, ки Наврӯзро аз байн бурдан амрест маҳол, роҳи муросоро пеш гирифта, номи идро дигар карданд, то ин ки онро аз ёди мардум бибиранд. Билохира, арабҳо Наврӯзро «Суннати Ҷамшед» ном ниҳода, ба фросиён иҷозат додаанд, ки ҷашнро расман қайд намоянд.

Ҳоло Наврӯзро дар тамоми гӯшаву канорҳои Осиёи Миёна ва тамоми кишварҳои манотиқи Шарқ ҷашн мегиранд. Рӯзи дохилшавии Наврӯз ба ҳисоби солшумории деҳқонӣ якуми моҳи ҳамал ва ба ҳисоби милоди 21-22 март, бо ҳисоби сосонии қадим якуми фарвардин мебошад. Бо фарорасии баҳори нозанин чанд рӯзи охир кишвари зебоманзари моро як руҳияи баланди ифтихору сарфарозӣ аз истиқболи ҷашни бузурги аҷдодӣ – Наврӯзи оламафрӯз фаро гирифтааст ва аз ҳар гӯшаю канор, ҳар хонадони соҳибқболи он садои ин ҷашни зиндагисоз ҳамчуриву ҳамнавой доранд, ба гӯш мерасад. Воқеан, Наврӯз ба ҳама шодиву хурсандихо шоиставу арзанда аст, зеро бузургони мо фармуданд, ки «Ҳар кас талаби Наврӯз кунад, ба хуррамиву ободӣ ва шодиву нишот бирасад». Наврӯз барои мардуми мо шукӯҳу шаҳомати хоса дорад, зеро он сатҳи байлмилалиро доро гардидааст. Қайд кардан лозим аст, ки миллати тоҷик дар радифи дигар халқҳои ҷаҳон дар тӯли таърихи дароз ба ҳазинаи тамаддуни башари ганҷи бебаҳо ворид карда, барои арҷ гузоштан ва ҳифзи ин фарҳанги воло ҷонбозиҳо намудааст. Маълум аст, ки 23 феввали соли 2010 бо ташаббуси якҷояги Тоҷикистон, Эрон Афғонистон, Озорбойҷон дар 64-умин иҷлосияи Ассамблеяи Генералии созмони милали муттаҳид оид ба «Рӯзи байналмилалии наврӯз» қатъномаи ин созмони бонуфуз бо аксарияти овозҳо қабул гардида, наврӯз ба феҳристи ёдгории фарҳанги ҷаҳонӣ дохил шуд.

Тибқи қатъномаи зикршуда 21 март ҳамчун рӯзи байналмилалии Наврӯз эътироф гардид. Ҷаҳду талоши он давлатҳоро, ки иди наврӯзро асрҳо боз ҷашн мегиранд, чиҳати нигоҳ доштан ва рушду такомул додани анъанаҳои марбут ба онро қобили таваҷҷӯҳ доништа, ҳамзамон аз давлатҳои дигари аъзои Созмони Милали Муттаҳид даъват ба амал оварда шуд, ки дар бораи Наврӯз иттилоӣ бештар мунташир намуда, сарчашма, анъана ва таърихи пайдоиши ин иди бостониро мавриди таҳқиқ ва тарғиб қарор диҳанд. Мақоми байналмилалӣ гирифтани

Наврӯз дар арчгузорӣ ба фарҳанги ҳамдигар, таҳкими сулҳу субот ва равобити халқу миллатҳои мухталифи дунё сарфи назар аз қавму наҷод, забону эътиқод ва тафаккур нақши муассир гузошта метавонад. Пазируфтани иди Наврӯз ҳамчун иди байналмилалӣ аз бузургию шаҳомат, решаҳои чуқури таърихию фарҳангӣ ва иҷтимоӣ доштани он далолат намуда, далели эътирофи тамаддуни куҳанбунёди ориёинаҷод, аз ҷумла тоҷикон мебошад. Воқеан, Наврӯз иди хеле қадимаи тоҷикон буда, таърихи он ба беш аз шаш ҳазор сол тӯл мекашад. Дар ин муддати тӯлонӣ ин иди бузург борҳо ба муқобилиятҳои мазҳабӣ, фарҳангӣ ва бадситезҳои аҷнабиёну бадҳоҳон рӯ ба рӯ шуда, тазодҳои мухталифи даву замонҳоро паси сар намуд.

Тавре аз сарчашмаҳои таърихию фарҳангӣ бармеояд, ҳанӯз ҷашни Наврӯз бармеояд, ҳанӯз ҷашни Наврӯз дар аҳди Куруши Кабир ва салтанати Дорой Бузург дар толорҳои пурҳашамати таҳти Ҷамшед, аз ҷумла қасри барҳавои Садсутун, бо иштироки табақаҳои гуногуни ҷомеа, дар сатҳи давлатӣ зиёда аз як ҳафта баргузор шуда, аҳли санъат ба он шукӯҳи хоса мебахшиданд. Маросими баргузорию ҷашнии Наврӯз ва ба хузур пазируфтани намояндагони қавму миллатҳои гуногун дар деворнигориҳои таҳти Ҷамшед то имрӯз побарҷо мебошад. Дар гузашта маросими суннатҳои Наврӯз шаш рӯз идома ёфта, аз ду қисм, яъне Наврӯзи кӯчак ва Наврӯзи бузург иборат буд. Ниёгони мо барои ҳифзи анъана ва суннатҳои наврӯзӣ дар мушкилтарин рӯзҳо, дар ҳаводиси пурфочиаи таърих истодагарӣ карда, ҳуқуқи маънавӣ ва ормонҳои худро дар таҳлили он бо таҳаммулпазирӣ нишон дода, ин идро дар ҳама сатҳ аз фақирон то шоҳон бо шоистагӣ ҷашн мегирифтанд.

Вобаста ба ин яке аз суннатҳои неки Наврӯз дар гузашта чунин будааст, ки бомдод рӯзи аввали моҳи фарвардин мардум ба ҳамдигар об мепошиданд ва шакар ҳадя мекарданд. Суннати об пошидан бо нияти бахти сафед ва покизагиву оромии рӯҳу ҷисм ва ҳадяи шакар маънои ширин кардани даҳонро дорад, ки аз ин Наврӯз то Наврӯзи дигар қалбҳо аз кинаву кудурат пок ва комҳо ҳамеша ширин бошанд. Баъди адои ин суннатҳо ба таҳияи хони наврӯзи, яъне ҳафт шин ва ҳафт син мепардохтанд ва дар наврӯзгоҳҳо ҳамчун рамзи хуршеди оламафрӯз гулханҳои бузург меафрухтанд. Дастурҳои Наврӯзиро боҳафтномгӯи Наврӯзи меоростанд. Ҳуруфи аввалини он боҳамсадои «Шин» сармешуд. Яъне: шамъ, шароб, шир, шарбат, шакар, ширини ва шона иборат буд. Баъдан бар ивази ҳафт «Шин» ҳафт «Син» ҷорӣ шуд. Яъне: сирко, суманак, сабзи, сумоқ, сир, себ, санҷит ва сипанд. Дар баъзе хонадон баҷои сумоқ ва сипанд, сабза, суманак ё самбӯса ҳозир мекунанд. Рӯзҳои ҷашни Наврӯз деҳқонон ба кишту кори баҳорӣ шуруъ

менамоянд. Марди деҳқон дар ин рӯз ба умеди ризку рӯзӣ донаи тухмро ба замин мепошад, ва умед мекунад, ки баҳори дигар аз самараи он истифода намояд. Дар ҳамаҷо ҳашарҳо, сайру гашти идона, базмҳои савту суруд, чорабиниҳои варзишӣ барпо мегардад ва дастархонҳои Наврӯзӣ ораста мешаванд. Мардум дар Наврӯз хонахоро сафед, зарфхоро тоза ва пур аз об мекарданд, ки тамоми сол серию пурӣ шавад. Духтарону ҷавонон аргунчак мепариданд, зеро ақида буд, ки агар ҳар касе дар Наврӯз аргунчак парад, пас шамол гуноҳашро мебарад.

Суманакпазӣ яке аз суннатҳои бостонии мардуми тоҷик буда, аз дар арафои ҷашни фархундаи Наврӯз ҳама растаҳо ва шаҳрро бо анъанаҳои бисёр зебо меоростанд. Чанд рӯз қабл аз Наврӯз мардум донаҳои гандумро шуста ба зарфҳо мегирифтанд ва дар ҷои гарм барои сабзидан мегузоштанд. Вақте, ки гандум рӯида ва шира мегирифт, онро дар ўғирак мекуфтанд. Сабзаи кӯфтари бо об омехта ва соф мекарданду шираашро бо орд омехта мечушонанд, то қиём шавад.

Маъокаи суманакпазӣ одатан шабона оғоз ёфта, то субҳидам давом мекунад. Тамоми шаб занону духтарон бо либосҳои идона ораста, дасту поҳоро ҳино баста, бо рақсу сурудҳои дилнишин дар ҳавои мусиқӣ ва доиразанӣ машғули суманакпазӣ мешаванд. Онҳо бо навбат деҳҳои суманакпазиро бо кафлезҳои ҷӯбин кофта суруд замзам мекунанд:

**Суманак дар чуш мо кафча занем.
Дигарон дар хоб мо дафча занем².**

Пагоҳи баъди баромадани офтоб сумманакӣ тайёрро ба дастархони Наврӯзӣ мегузоранд. Ниёғони мо Наврӯзро оғози сол ва оғози гардиши табиат меноманд ва бо сурури нишот ба ҳамдигар мегуфтанд: «Хон, соли дигар гузашт, зиндагии нав ба сар овар ва кӯҳнагири ба соли кӯҳан вогузор»³.

Ба қавли Мирзо Турсунзода:

**Файзи худро бар сари мо, эй баҳорон, рез-рез,
Аз сари шаҳру деҳоти Тоҷикистон рез-рез.
Наҳрҳои нуқраворатро ба саҳроҳои кишт,
Чун арақҳои ҷабини марди деҳқон рез-рез⁴.**

² Наврӯз муборак [Матн] // Ҷавонони Тоҷикистон. - 1999. - 18 март.

³ Кӯҳангири ба соли кӯҳна вогузор [Матн] // Ҷавонони Тоҷикистон. - 1989. - 19 март.

⁴ Турсунзода, М. Ба истикболи баҳор // Тоҷикистон ватани Наврӯз аст [Матн]: Маҷмӯаи ашъор. - Душанбе: Адиб, 2017. - С.5.

Бо назардошти андешаҳои баёнгардида возеҳ мегардад, ки Наврӯз ифшоғари тафаккури таърихӣ, симои маънавӣ, сиришти ахлоқӣ, орзуо ормон, расму ойин ҷаҳонбинию ҷаҳоншиносии халқи тоҷик маҳсуб ёфта, дар тӯли мавҷудияташ арзишҳои фарҳангии миллии моро дар худ ҳифз кардааст. Ҷашни Наврӯз ва мақоми байналмилалиро соҳиб шудани он шаҳодати он аст, ки ин миллат, миллати наврӯзпараст ва наврӯзоин дар тамоми таърихи худ нақши тамаддунофар ва ҳидоятгар доштааст. Боиси ифтихор аст, ки баъди ба даст овардани Истиқлолияти давлатии Тоҷикистон ин ҷашни суннати аз нав эҳё гардид ва ба иди умумимиллию байналмилалӣ табдил дода шуд ва дар таҳкими пояҳои давлатдорӣ навини кишвар, инъикоси симои миллӣ, тақвияти худшиносиву ҳудогоҳӣ, пойдорӣ Ваҳдат ва болоравии ифтихори миллии мардум нақши муосир гузошт.

Оиди таърихи ҷашнгирии Наврӯз ба шумо мавод аз «Саҳифаҳо аз таърихи Наврӯз» (Душанбе, 2017.- 132 с.), «Наврӯз: дирӯз, имрӯз ва фардо» (Душанбе:Дониш,2013.- 171 с.), Нуралӣ Нурзод «Аз сада то Наврӯз» (Хучанд:Ношир, 2019.- 176 с.), Қаҳҳори, Р. «Оинҳо ва маросими наврӯзӣ» (Ҷамроз.- 2001.- 23 март) ва ғайра низ кӯмак меросонанд.

**«НАВРҶЗИ ДИЛАФРҶЗ, ХУШ ОМАДӢ»
/Сӯҳбат оиди ҷашнгирии Наврӯзӣ ниёгон дар
шаҳру деҳоти Тоҷикистон/**

Мақсади сӯҳбат ташвиқи адабиёт доир ба таърих ва тарзи ҷашнгирии Наврӯз мебошад ва он бо ҷавобу наврасон баргузор мегардад.

Сӯҳбатро бо чунин ғазали Лоик оғоз намоед:

**Эй ҷамоли баҳру бар, шод омадӢ,
Эй баҳори сабзу тар, шод омадӢ.
Эй биё, гул гуфтаву гул бишнавам,
Гул ба доман, гул ба сар шод омадӢ⁵.**

Аз қадимайём ҷашнгирии иди Наврӯз дар ҷои кушоди хушбоду ҳаво гузаронида мешавад. Дар шароити шаҳр онро дар боғҳои фарҳангу фароғат ва варзишгоҳҳои гуногун гузаронидан мумкин аст. Дар ҷашнгоҳи шиору мусаввараҳои хушрангу пурмазмун аз «Тоҷикистон ватани наврӯз аст», «Наврӯзи оламафрӯз хуш омадӢ», «Наврӯзи дилафрӯз

⁵ Лоик, Ш. Ғазал [Матн] //Наврӯз муборак!. – Душанбе: Ирфон, 1983.- С.58.

муборак», «Наврӯзатон пирӯз бод», «Хуш омадӣ ту Наврӯз, бар мулки халқи фирӯз» ва ғайраҳо бояд оро ёфта бошанд.

Ҳар ҷо катҳо бо дастархони Наврӯзӣ ораста ва дар ҳар гӯша растаҳои фурӯши суманак, самбӯса ва хӯроку шириниҳои миллӣ ташкил намудан лозим аст. Сайргоҳҳо бояд саросар намуди миллӣ дошта бошанд, зеро Наврӯз ягона суннати муқаддаси ниёғони мост, ки аз қаъри асрҳо то имрӯз омада расидааст. Пагоҳии чашн корвони Наврӯз ба сӯи сайргоҳ ҳаракат мекунад ва он аз чанд нақлиёт, мошин ва аспу аробаҳо (бо гилемҳо ва орошоти гулу сабза оро додашуда) иборат аст. Навозандагон навоҳои идона навохта, ҳофизон шух-шух сароидаву рақсу бозӣ менамоянд. Рамзи Наврӯз (чавоне бо либоси миллӣ) ва рамзи баҳор (духтаре бо либосҳои зебои гулпироҳане), Насриддин Афандӣ, Мулло Мушфиқӣ барин қаҳрамонони халқ бо аробаҳо саворанд. Суруду навоҳои форамро шунида мардум ба сӯи корвон мешитобанд ва издиҳои ба сӯи чашнгоҳ роҳ пеш мегирад, ки дар даромадгоҳи он чанд тан мӯйсафеди кӯҳансол, ҳамчун рамзи соли неку бобарор ба замин дона мепоянд.

Наврӯз (чавон) ва Баҳор (духтар) ҳамаро муборакбод намуда, ба чашидани суманак даъват менамоянд. Сипас, вохӯриҳо бо шоирону санъаткорон, ҳофизону ҳунармандон баргузор мегардад. Аҳли адаб мушоира барпо карда, аҳли санъат бошанд саҳнаҳои ҳаҷвӣ намоиш медиа ҳофизону раққосон беҳтарин суруду рақсҳои худро пешкаши мардум менамоянд. Сипас мардум гурӯҳ-гурӯҳ ба сайри лола баромада, қисме байтбарак, гурӯҳе ба чашидани таомҳои Наврӯзӣ, дигарон ба тамошои чашнгоҳ машғул мешаванд. Дар растаҳо намоиши гулдӯзӣ, наққошӣ, дуредгарӣ, ҳаққоқӣ, хаттотӣ, кулолӣ барин ҳунарҳои миллӣ, фурӯш ва намоиши китобҳо, шириниву хӯроқиҳо баргузор мегардад. Варзишгарон ба гӯштингирӣ, вазнбардорӣ, асптозӣ, машғул мешаванд ва ғолибон бо мукофотҳои Наврӯзӣ сарфароз мегарданд.

Оиди чашнгири Наврӯзӣ ниёгон аз «Энсиклопедияи адабиёт ва санъати тоҷик» (душанбе, 1989.- Ҷ.2.- С.407-408), «Энсиклопедияи советии тоҷик» (Душанбе, 1984.- Ҷ.5.- С.41-42; Ҷ.7.- С.116), Ҳасани Муҳаммадӣ «Фишонд аз савсану гул симу зар бод» (Душанбе:Истеъдод, 2012.-48 с.), «Суннатҳои фарҳангии Наврӯз ва замони муосир» (Душанбе, 2016.- 207с) ва инчунин аз адабиёти дар маҳзани китобхона мафҳузбуда, истифода карда метавонед.

«НАВРҮЗ ШУДУ ЛОЛАИ ХУШРАНГ БАРОМАД»

/ Мачаллаи даҳонӣ/⁶

Ин чорабинӣ мучтамеӣ буда, ҳамкорӣ бо муассисоти фарҳангӣ, клубу мактабхоро талаб менамояд. Барои синни калони мактабӣ гузаронида мешавад.

Саҳифаи 1. «Наврӯз ва анъанаҳои чашнгири он» (Баромади омӯзгор).

Саҳифаи 2. «Наврӯз дар эҷодиёти шоирони классик ва муосири тоҷик» (Баромади хонандагон).

Саҳифаи 3. «Наврӯз дар эҷодиёти халқ» (Дар ин саҳифа омӯзгори забон ва адабиёт ё китобдор дар бораи халқӣ будани иди Наврӯз сухан меронад ва хонандагон аз эҷодиёти даҳанаки порчаҳо мехонанд).

Саҳифаи 4. «Дар васфи ту месароям, Наврӯз» (дар ин саҳифа устодон ё ҳаваскорони санъат бо суруду шеърҳо сахм мегиранд).

НАВРҮЗ – ШИНОСНОМАИ МИЛЛАТ

/Нақшаи намоиши китобӣ/.

Қисми 1. Наврӯзӣ сулҳу дӯстӣ

Иқтибос: Дӯстон, шукронаи тақдири нек,
Бахти моро кабки дастомӯз кард,
Мурғи дил андар зимистон зинда монд,
Боз моро ҳамдами Наврӯз кард⁷.

Адабиёт

Эмомалӣ Раҳмон. Наврӯз- шиносномаи миллат [Матн]: Суханрониҳо дар чашнҳои наврӯзӣ.- Душанбе: Адиб, 2015.- 168с.

Нуралӣ Нурзод. Аз Сада то Наврӯз [Матн].- Хучанд: Ношир, 2019.- 176с.

Равшани Раҳмонӣ Наврӯз дар Узбекистон [Матн].- Душанбе:Адиб, 2019.- 144 с.

⁶ Адабиётхоро аз қисмати намоиши китоби ё маҳзани китобхона мафҳузбуда, истифода кардан метавонед.

⁷ Мирзо, Ғ. Ба пешвои Наврӯз //Наврӯзӣ [Матн]: Мачмӯаи шеърҳо.- Душанбе: Ирфон, 1968.- С.11.

Саҳифаҳо аз таърихи Наврӯз [Матн].- Душанбе, 2017.- 132 с.

Тоҷикистон ватани Наврӯз аст [Матн]: Маҷмӯаи ашъор.- Душанбе: Адиб, 2017.- 184с.

Наврӯз мерасад боз! [матн]: Наврӯзнама.- Душанбе:Ирфон, 2017.- 172 с.

Сатторӣ, Қ. , Муҳаммадӣ, Ҳ. Наврӯзи ҷаҳонӣ [Матн]: Маълумотномаи мухтасар.- Душанбе: Дониш, 2017.- 128 с.

Сафои наврӯз [Матн].- Душанбе: Ирфон, 2016.- 96 с.

Суннатҳои фарҳангии Наврӯз ва замони муосир [Матн].- Душанбе, 2016.- 207 с.

Наврӯзнамаи Суғд [Матн]: Маҷмӯаи мақолаҳо.- Хучанд:Ношир, 2016.- 204 с.

Тирмизӣ, Ҳ. Наврӯзнама [Матн ва аксҳо].- Душанбе, 2016.- 30 с.

Бозтоби масоили Наврӯз дар адабиёт [Матн].- Душанбе, 2016.- 292 с.

Латофат. Суруди Наврӯз [Матн].- Душанбе: Истикбол, 2014.- 16 с.

Раҳмон, Б. Наврӯз соли нави мо [Матн].- Душанбе, 2014.- 10 с.

Мирзоён, З. Ҷашни Наврӯз омили ҳудогоҳии миллӣ [Матн].- Душанбе: Ирфон, 2014.- 192 с.

Пулод, Ҳ. Паёми наврӯз [Матн].- Хучанд: Ношир, 2013.- 56 с.

Наврӯз: дирӯз, имрӯз ва фардо [Матн].- Душанбе:Дониш, 2013.- 171 с.

Ҷилваи Наврӯз [Матн]: Маҷмуаи шеърҳо.- Душанбе: Адиб, 2013.- 172 с.

Назир, У. Наврӯзи ҷаҳон [Матн].- Душанбе: Адиб, 2012.- 64 с.

Нодим Муҳаммадсолеҳи. Чакомаи Наврӯз [Матн].- Душанбе: Адабиёти бачагона, 2012.- 140 с.

Муҳаммадӣ, Ҳ. Фишонд аз савсану гул симу зар бод [Матн]: Дастури илмию методӣ ва сенарияи намунавӣ оид ба Рӯзи байналмилалии Наврӯз-2012 дар шаҳру ноҳияҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. – Душанбе: Истеъдод, 2012.- 48 с.

Ориф Нуруллоҳ. Нози Наврӯз [Матн]. – Душанбе: Шаҳпар, 2012.- 56 с.

Наврӯзнама [Матн]: Шеър ва дубайтиҳо.- Душанбе: Рангинкамон, 2012.- 64 с.

Аҳмад, Р. Наврӯз дар Варорудон [Матн].- Техрон, 2005.- 254 с.

Наврӯз дар ҷаҳон [Матн].- Душанбе, 2004.- 27 с.

Шакармамадов, Н., Шакармамадов, О. Наврӯзи Бадахшон [Матн]: Расму оинҳо.- Хоруғ: Маърифат, 2003.- 46 с.

Қисми2. Наврӯзи дилафрӯз муборак!

Иқтибос: Ало, эй булбулони боғи озод,
Шуморо менамоям то абад ёд!
Ба бахти неку иқболи шумоён,
Баҳор шуд, баҳорон шуд, баҳорон⁸.

Адабиёт

Хусравбекова, Г. Ҷашни Наврӯз дар Бадахшон [Матн] // Мероси ниёгон.- 2019.- №21.- С.126-127.

Арӯси шоди Наврӯз ба савти корвон омад [Матн]:Аз тантанаҳои наврӯзи кишвар // Фирӯз.- 2019.- №5.- С.6-9.

Насрулло, К. Наврӯз мебарояд [Матн] // Садои Шарқ.- 2019.- №3.- С.90.

⁸ Турсунзода, М. Наврӯз муборак [Матн] // Ҷавонони Тоҷикистон.- 1999.- 18 март.

Ҳаким, А. Ормони Наврӯз [Матн] // Садои Шарқ.- №3.- С.88-89.

Гулназар. Рунамои Тоҷикистон [Матн] // Садои Шарқ.- 2019.- №3.- С.84-85.

Ғойб, М. Шодиёна [Матн] // Садои шарқ.- 2019.-№3.- С.92.

Раҳмонӣ, Р. Ҳафт син дар рузгори мардуми тоҷик [Матн]: Оиди суннатҳои Наврӯз // Дин ва ҷомеа.- 2019.- №3.- С.10-12.

Мирсарварзода, Ф. Наврӯзи дилу дида [Матн] //Ҷумҳурият.- 2018.- 26 март.

Маҳмудова, С. Олами пир дигарбора ҷавон хоҳад шуд [Матн]: Оиди ҷашни Наврӯз // Садои мардум.- 2018.- 20 март.

Рустам, Ш. (Шахло) Эй хушо Наврӯзу ойни баҳор [Матн]: Оиди ҷашни Наврӯз // Садои мардум.- 2018.- 29 март.

Таҷлили Наврӯз дар Душанбе [Матн] // Мароми пойтахт.- 2018.- 28 март.

Халтов, А. Як нигоҳ ба таърихи наврӯзи аҷам [Матн] // Тибби Бӯалий.- 2018.- №10.- С.6.

Турсунзода, Н. Фурсате дар Наврӯзи Канти қухан [Матн]: Оиди суннатҳои наврӯзии шаҳри Конибодом // Паёми Суғд.- 2018.- №3.- С.62-64.

Ғуломов, Т. Наврӯз дар сарчашмаҳои таърихи [Матн] // Дин ва ҷомеа.- 2018.- №3.- С.29-30.

Гулу сунбулҳои наврӯзӣ [Матн] // Омӯзгор.- 2017.- 17 март.

Махшулов, М. Ҷашни эътидол ва назму низом [Матн] // Адабиёт ва санъат.- 2017.- 30 март.

Ситоиши Наврӯз [Матн] // Маромномаи пойтахт.- 2017.- 20 март.

Қутбиддинов, А. Наврӯз дар назми иҷтимоии муосир [Матн] // Паёмномаи фарҳанг.- 2016.- №2.- С.78-83.

Маҳкамова, М. Наврӯз аз нигоҳи адабони форсу тоҷик [Матн ва аксҳо] // Маърифати омӯзгор.- 2016.- №3.- С.14.

Мирзоева, М. Наврӯзу баҳори шоир [Матн] // Ҷумҳурият.-2016.-10 март.

Наврӯз дар «Шоҳнома» [Матн]-иФирдавсӣ //Бочу хироҷ.- 2016.- 17 март.

Саломийён, М. Мафҳуми Наврӯз дар осори шоирони порсигӯ [Матн] // Мароми пойтахт.- 2016.- 18 март.

Фолклор- баёнгарии ҷашни умумихалқии Наврӯз [Матн] / Мароми пойтахт.- 2016.- 18 март.

Аҷамӣ, М. Дар қаламрави Наврӯз [Матн] // Ҷумҳурият.- 2015.- 21 март.

Аҳмад, Р. Баҳор ва Наврӯз дар ашъори Рӯдакӣ [Матн] // Ҷумҳурият.- 2015.- 21 март.

Исмаилов, Ҳ. Наврӯз дар «Наврӯзнама»- и Туғрал [Матн] / Хатлон. – 2015.- 28 март.- С.4.

Исмаилов, Ҳ. Эӣ баҳори тоза, биё... [Матн] // Ҷумҳурият. – 2015.- 21 март.

Мақсудов, Б. Мазмунҳои наврӯзӣ дар ашъори пешиён [Матн] //Адабиёт ва санъат.- 2015.- 19 март.

Наврӯз дар осори адаибону олимони араб [Матн] // Бочу хироҷ.- 2015.- 19 март.- С.8.

Хайруллозода, А. Наврӯз дар осори Абӯрайҳони Берунӣ [Матн] // Хатлон. -2015.- 20 март.

